

GŁOS BRZEŻAŃSKI

Cena numeru

10 gr.

DWUTYGODNIK

Prenumerata roczna 2 zł.
z dostawą.

Wpłata prenumeraty na pocztowy przekaz rozrachunkowy.

Redaktor naczelny: Ferdynand Stättner.

Adres Redakcji i Administracji: Brzeżany, Ratusz I p. drzwi Nr. 6.

CENY OGŁOSZEŃ: Cała strona 40 zł, 1/4 strony 20 zł, 1/8 strony 10 zł. Drobne ogłoszenia 10 gr. od słowa, najmniej za 150 zł

Rok V.

Brzeżany, 15. maja 1936 r.

Nr. 9.

3-ci Maja w Brzeżanach i w powiecie.

Uroczystość 145-tej rocznicy Konstytucji 3 Maja odbyła się w Brzeżanach według ustalonego i do wiadomości ogółu podanego programu.

Dnia 2 V. udekorowano budynki flagami państw, a okna nalepkami dostarczonemi przez TSL. Wieczorem tegoż dnia orkiestra 51 pp. odegrała capstrzyk po ulicach, przy licznym udziale publiczności, która zapełniła śródmieście, korzystając z pięknego wieczoru majowego. W piękną niedzielę 3-go rano odezwały się dźwięki orkiestry wojskowej, która odegrała pobudkę i hejnał z góry Bernardyńskiej. O godz. 9-tej odbyły się uroczyste nabożeństwa w świątyniach, poczem nastąpiła defilada w rynku, odebrana przez przedstawicieli władz. Maszerowały oddziały wojska, strzelców, strzelczyń, podoficerów, rezerwy, PW., druż. harc., sokołów, całość zamykała »St. Pożarna«.

Bezpośrednio po defiladzie odbyła się w »Sokole Akademja, na program której złożyło się: 1) przemówienie, 2) odśpiewanie hymnu oraz kilku pieśni przez chór uczniów szkoły męskiej pod batutą prof. Baworowskiego, 3) deklamacja w wykonaniu uczniów szkoły męskiej, 4) deklamacja Wierzbickiego A. oraz 5) 2 pieśni w wykonaniu chóru mieszanego prof. Świcy. Wstęp na »Akademię« był wolny, sala była szczelnie wypełniona publicznością miasta i wsi okolicznych. Przemawiał prof. Janczyszyn.

3-ci Maja w szkołach.

Gimnazjum uczciło 145-tą rocznicę Konstytucji 3-go Maja urządzeniem uroczystości przez poszczególne klasy, łączące kilka oddziałów. Programy zostały ułożone i wykonane wspólnie przez oddziały polskie i utrakwistyczne. Udekorowaniem budynku i okien nalepkami zajęła się Gmina szkolna.

Szkoła Zaw. Przem. Drzew. i Szkoła Dokształ. Zaw.

Uroczystość Konstytucji zorganizowała młodzież obydwóch szkół wspólnie w dniu 2 maja. O godz. 17-tej odbyła się w pięknie udekorowanej sali »Akademja«, na program której złożyło się przemówienie, deklamacje, odczytanie listu papieża Piusa VI do króla Stanisława Augusta oraz odśpiewanie 2 pieśni okolicznościowych. Hymnem zakończono »Akademię«.

Chatki.

Staraniem zarządu czytelnicy TSL. na Chatkach oraz ZPOK. urządzono dnia 3 maja z okazji Konstytucji 3 Maja uroczystą »Akademię«. Na program »Akademji« złożyło się: przemówienie delegata zarządu Koła TSL w Brzeżanach dyr. Edwarda Reitera, deklamacje okolicznościowe, chór oraz żywy obraz, wykonany przez dzieci szkolne, przedstawiający »Polskę Odrodzoną«. Na zakończenie odśpiewano »Jeszcze Polska nie zginęła«. Całość miała charakter bardzo uroczysty.

Brzeżany - Gmina.

Większość ludności polskiej z gminy brzeżańskiej, wzięła udział w uroczystościach, urządzanych w Brzeżanach. W innych gromadach, a więc w Szybalinie, Hinowicach, Kuropatnikach odbyły się uroczyste nabożeństwa, po których urządzono uroczyste poranki w szkołach. W Hinowicach odbył się poranek, w którym wzięła udział ludność z Hinowic i Żukowa.

Kozowa - miasto.

W dniu 2 maja udekorowano miasto flagami, wieczorem zaś orkiestra stow. »Mł. Kat.« odegrała capstrzyk. 2 maja odprawiono uroczyste nabożeństwa w świątyniach. Na nabożeństwo do kościoła przybyła młodzież szkolna z Helenkowa, Wiktorówki, Józefówki, Tryhubowej, Krzywego i Kozówki. Po nabożeństwie odbyła się w rynku defilada, w której wzięły udział Zw. Strz. z Kozowej, Tryhubowej, Józefówki, Uwsia, Kozówki, Helenkowa, Wiktorówki, Dubszcza, Kalnego, stow. »Mł. Kat.« »Ochot. Straż Pożarna«, oddział »Podofic. Rezerwy« oraz banderje konne w strojach krakowskich (40 osób). Po defiladzie wygłosił na rynku okolicznościowe przemówienie delegat TSL. prof. Jakóbiec A. z Brzeżan.

Po południu odbyły się zawody o odznakę P. O. S., wieczorem zaś przedstawienie. Większość ludności polskiej z gminy Kozowa wzięła udział w uroczystościach, urządzanych w samej Kozowej.

Narajów.

W Narajowie w dniu 3 maja odprawiono nabożeństwa w świątyniach, poczem w sali »Kółka Rolniczego« urządzono uroczysty poranek.

Buszcze.

Buszcze wraz z gromadami, należącymi do gminy zbiorowej — urządziło uroczystość 3 Maja u siebie z następującym programem: 2 maja wieczorem odbyła się zbiórka oddziału Zw. Strzeleckiego. 3 maja o godz. 10 odprawiono uroczyste nabożeństwo, w którym wzięła udział młodzież szkolna z okolicznych wiosek oraz ludność. Po nabożeństwie uformował się pochód, który przeszedł przez wieś — poczem do zgromadzonych przemówił o znaczeniu Konstytucji em Krynicki Wł. z Brzeżan. Następnie młodzież szkolna odśpiewała pieśni — wygłoszono kilka deklamacyj, a hymnem zakończono uroczystość.

Zaznaczyć należy, że udział ludności w święcie był b. liczny. Na »Dar Narodowy« złożono 16 zł. 60 gr.

Koniuchy.

W Koniuchach zostało odprawione nabożeństwo w kościele i cerkwi, poczem uformowano pochód i udano się do czytelnicy TSL., gdzie odbył się poranek.

Kurzany.

Dla gminy Kurzany obchód 3 Maja urządzono w Podwysokiem. Po nabożeństwie, odprawionem w kościele, udała się procesja do krzyża — poczem wszyscy podążyli pod pomnik Marszałka Józefa Piłsudskiego, gdzie urządzony został uroczysty poranek. Po poranku odbyła się przed pomnikiem defilada. W obchodzie tym wzięła udział ludność z Kurzan, Demni, Dąbrowy, Huty, Huciska, Nadoróżniowa i Wulki.

Potutory.

Dla gminy Potutory uroczystość 3 Maja urządzono w Kotowie. Tam odbyło się nabożeństwo, poczem uformował się pochód, który udał się pod pamiątkowy krzyż za Kotowem. Tu odbył się poranek, urządzony siłami młodzieży szkolnej, TSL. i ZS.

Gmina Płaucza Mała.

W Płauczy Małej zostało odprawione uroczyste nabożeństwo w kościele, poczem udano się w pochodzie do »Domu Ludowego«, gdzie urządzono uroczysty poranek. W pochodzie i poranku wzięła udział ludność z Płauczy Małej, Glinnej, Okopów i Polskiej Wsi oraz sołtysi i radni wszystkich gromad.

Taurów.

Urządzeniem uroczystości 3 Maja zajął się zarząd Koła TSL., który wyłonił specjalny »Komitet«. W obchodzie wzięli udział mieszkańcy gromad, należących do gminy Budyłów. Uroczystość rozpoczęła msza św., którą odprawił miejscowy ksiądz proboszcz. Po nabożeństwie uformował się pochód, który ruszył na czele procesji i przy współudziale młodzieży szkolnej, oddz. Z.S. i »Straży Pożarnych« z Budyłowa, Płotyczy i Taurowa pod krzyż grunwaldzki. Tu jeden z miejscowych nauczycieli wygłosił okolicznościowe przemówienie, poczem chóry z Budyłowa i Taurowa odśpiewały szereg pieśni. W czasie śpiewania pieśni »Jeszcze Polska«, oddz. ZS. prezentował broń. Tu również deklamowała i śpiewała młodzież szkolna. Stąd ruszył pochód pod szkołę, gdzie odbyła się defilada oddz. ZS., »Straży Pożarnych« i banderji. W defiladzie wzięły również udział »artylerja i czołgi«, sporządzone z inicjatywy i według pomysłu mieszkańców Taurowa.

Po defiladzie zaproszono członków ZS. z Budyłowa, Płotyczy i Taurowa, banderję i gości na posiłek, zorganizowany staraniem komitetu obchodowego. Po południu odbyły się na boisku szkolnym gry i zabawy sportowe, w których wzięła udział młodzież. Późnym wieczorem odbyło się zebranie towarzyskie w sali szkolnej.

Największe zainteresowanie wzbudziła banderja konna, ubrana w stroje kosynierskie.

Trzeźwy głos osadników z Józefówki.

Dnia 19 kwietnia br. odbyło się w Józefówce nadzwyczajne Walne zgromadzenie Czytelni TSL., na którym wybrano zarząd w następującym składzie: przew. Woźnica, zast. przew. Gorczyca Jan, sekr. Kozimorówna Marja, zast. sekr. Kozuch Julian, skarbnik Misiaszek Józef, zast. skarb. Misiaszek Stanisław, 1. członek Dadejówna Adela, 2. członek Wanclik Stanisław. Po wyczerpaniu porządku dziennego, wyłoniła się bardzo rzeczowa dyskusja na temat działalności istniejących na terenie aż 11 organizacji, które jeden z uczestników zebrania scharakteryzował jako twory, oparte na glinianych nogach. Jest wprawdzie dużo organizacji, a jeszcze więcej godności, lecz gdy chodzi o pracę, a zwłaszcza jej wyniki, to trudno się ich dopatrzeć. Zło tkwi w tym, że o istnieniu jakiejś organizacji w niedużej stosunkowo przestrzeni rozrzuconej osadzie, jej mieszkańcy dowiadują się dopiero wtedy, gdy zjeżdża jakaś osobistość organizacyjna i kiedy z reguły jest mowa o różnego rodzaju świadczeniach członkowskich. Pozatem o istnieniu danej organizacji wie tylko prezes tej organizacji i nieliczna garstka uczestników różnego rodzaju konkursów. Ogół społeczeństwa pozostaje zupełnie poza nawiasem istniejących zrzeszeń. Wszelkie zdobycze, czy też niepowodzenia na tym czy innym odcinku podejmowanej pracy, pozostają wyłączną tylko własnością nielicznych jednostek. Brak zbiorowego wysiłku w zrealizowaniu podejmowanego przez jednostki dzieła wskazuje, jak mało pożyteczną jest duża ilość organizacji. Każdy bowiem prezes wytycza swoje wysiłki w kierunku zjednoczenia dla własnej organizacji jak największej liczby członków i to przede wszystkim takich, którzyby przy następnych wyborach prezesa jemu się nie sprzeciwili. Pozatem aby wykazać dużą żywotność owej organizacji, stara się, by jego odcinek pracy i to wśród jego tylko członków był jak najwyższymi postawiony. Jeżeli eksperyment się nie uda, wówczas cała organizacja zasypia, aby po jakimś czasie pod inną już firmą jąć się innego eksperymentu. W ten sposób marnuje się lata całe, nie bacząc na to, że je z biegu cofnąć nie można. Na absurd wskazuje również fakt powoływania kilku organizacji do życia i łączenie wszystkich prezesur w jednej osobie. Ta anomalia winna jak najwcześniej zniknąć, bo nicpodobnem jest, by jeden i ten sam człowiek w 6-ciu organizacjach

z jednakowym dla wszystkich pożytkiem mógł pracować, bo jeżeli w jednej organizacji powie, że dany przedmiot jest biały, to trudno, by nie narażając się członkom drugiej organizacji, mógł wydać ten sam sąd. Czy tak ujęta praca może dać pożądane wyniki? Niestety przeszłość, której zakłamać nie można, tak ujętą pracę z miejsca neguje. Nie należy spodziewać się lepszych wyników także dlatego, że w tej ogólnej rozterce wychowuje się dorastająca młodzież, która zamiast korzystać ze wskazówek i doświadczeń starszych, podąża własnymi z doświadczenia nieznanymi drogami i za własnymi z odległości barwnymi, choć niezawsze na pożytek jej wychodzącymi celami. Czas jeszcze z drogi zawrócić! Stwórzmy trzy tylko organizacje, tj. TSL., ZS. i »Kółko Rolnicze«, ale dajmy im mocne podstawy. Skupmy się wszyscy około tych trzech organizacji i w ramach ich programu realizujmy te wszystkie zagadnienia, jakie odłogiem stoją dlatego, że mamy za wiele organizacji i godności, a za mało ludzi chętnych do pracy. Głos osadników z Józefówki jest naprawdę godny głębszego przemyślenia. Wielkie pole do popisu na tym odcinku ma ostatnio do życia powołany »Polski Komitet Międzyorganizacyjny«. Nie stójmy na glinianych nogach o szeroko rozbudowanym programie. Nie marnujmy własnej energii na liczne, lecz o nikłych rezultatach prace. Przestańmy wreszcie w obsadzaniu stanowisk w organizacjach kierować się sympatjami i sympatyjkami. Lecz wszyscy, komu dobro ogółu na sercu leży, stańmy w jednym zwartym szeregu, stwórzmy jedną potężną rodzinę, która zdolną okazałaby się przezwyciężyć te trudności, jakie jedynie dlatego, że rozprowadzamy swoje siły po licznych organizacjach, wydają się nam niemożliwymi do przezwyciężenia. Jan Biszko.

Skrzydła husarza i skrzydła samolotu, hełm z przyłbicą i maska gazowa - to w różnych epokach narzędzia tej samej sprawy: obrony potęgi i pomyslności Państwa.

I. MOŚCICKI.

R A K .

Że wokół Brzeżan lasy zniszczono,
Jest w tem i nieco racji,
W ten bowiem sposób zaoszczędzono
Pracy Fundacji.

A cięży na niej do rozwiązania
Kwestja niebyle jaka:
Oto wymyślić w sposób dowcipny —
Jak zwalczyć raka.

Jest więc nadzieja, że z łona fundacji
Groźny ten koncept tryśnie,
Ale nierychło i chyba wtedy —
Kiedy rak świśnie;

...intruz.

KĄCIK HARCERSKI.

4) Migawki złotowe

Jeszcze parę drogich spojrzeń na lśniącą wśród pierwszych promieni słońca taflę stawu i na miasto młodzieńczych snów, a już inne i dla wielu nowe, pierwszy raz oglądane widoki. Wśród śpiewu mija stacja za stacją. W Przemyślanach dołączyła się do nas drużyna „tamtejsza“, która jednak z nami nie obozowała, (miała ona godnego komendanta). Jeszcze kilka stacji i dojeżdżamy do punktu zbornego całej kresowej młodzieży harcerskiej — Lwowa. Tu dopiero ruch! Co chwila zajezdza zadyszany pociąg, wysadzając z siebie na peron młodą awangardę, uczestników mającego wnet stanąć „miasta młodości“. Począw-

szay od Lwowa, mamy się na baczności i uważamy na swą karność, spryt i sposób dawania sobie rady z trudnościami, gdyż grasują „niewiadomi panowie“, obserwują wszystko i i zapisują „dla oceny drużyny w udziale całego zlotu“ — a więc: „Czuj — duch“, bo drużyna zostanie zakwalifikowana jako słaba lub nieprzygotowana do wielkich harców. Nasza więc „paka“, pomnąc na to wszystko, sprawuje się tak, jak na nią przystało. Już na początku wzrastającego z każdą minutą ruchu oi, którzy jeszcze nie widzieli grodu, o którym głosi napis, że jest: „semper fidelis“ (a takich było bardzo mało), poszli go obejrzeć, lecz wkrótce musieli wracać, by na dany sygnał wpakować się do wagonów i popychając w myślach przeładowany pociąg, dojechać do wymarzonej okolicy Spały. Pada komenda: „Baczność“ i wszystkostante jak wryte, bo jest raport wobec komendanta naszego podobozu, obecnego komendanta chorągwi lwowskiej, lubianego przez wszystkich druha hm. A. Szczęcińkiewicza. Następnie gra orkiestra harcerzy krakowskich „Hymn narodowy“ i po słowach pożegnania różnych przedstawicieli, a wkońcu po przeraźliwym trzykrotnym sygnale trąbki w dzwicznym marszu zamykamy drzwi wagonów i wieczorem odjeżdżamy ze Lwowa, który widocznie rozpaczal za nami, bo sama przyroda wylewała z ołowianych chmur coraz to gęstsze łzy. Długi, trzydziestowagonowy pociąg jak wąż wiję się po zakrętach, polach, lasach i rowach, opuszczając w pośpiechu drobne stacje, a zatrzymując się tylko w punktach zbornych, jak w Przemyśle, Jarosławiu, Sandomierzu, Opocznie, Tomaszowie i wreszcie w Spale. Po drodze, jedni znużeni całodziennym łazikowaniem, spali smacznie na półkach i podłodze, inni zaś ciekawsi, odłożywszy sen na później, śledzili bystrym wzrokiem zamglony deszczem, wśród ciemnej bez gwiazd i księżyca nocy — krajobraz, by ujrzeć rzekę, o której tak często słyszeli w wierszach, pieśniach i opowiadaniach — Wisłę. Byli też i tacy, co w myśl nauki i przestróg swych, pozbawionych syna rodziców, wyjmowali co chwila coś z plecaka i skrzętnie spożywali, by nie wycieńczyć się podróżą. Ale takich było mało, choć i to rzeczą haniebną nie jest. Zresztą — co tam mówić o jedzeniu, które przecież jest najpierwszym obowiązkiem człowieka — gdy oto dojeżdżamy do

Ferdynand Stättner.

Brzeżańszczyzna przed 5-cioma wiekami.

Ciąg dalszy rozprawy z Nr. 8 „Głosu Brzeżańskiego“ z dnia 1 maja 1936 r. Str. 3.

Pewne ślady zatargów sądowych Jadwigi z sąsiadami i sługami zawierają też „Najstarsze akta konsystorza lwowskiego“, wydane przez Wilhelma Rolnego w r. 1927. Na stronie 7 tego wydawnictwa znajduje się pod datą 21 czerwca 1482 r.¹⁾ krótka notatka pisarza, prowadzącego protokół, o tem, jak to szlachcic Andrzej Rokita z Sokołowa²⁾ przysiągł, że będzie mówił prawdę w sprawie między panną Jadwigą z Brzeżan a panami Janem i Zygmuntem z Pomorzan. Zatargi Jadwigi z tymi szlachcicami miały za sobą już dłuższą tradycję. Niemi zajmują się też dalsze zapiski aktów konsystorskich, jak np. nr. 295 i 296 z dnia 14 kwietnia 1483 roku³⁾. W pierwszej wspomina pisarz, że na skutek dochodzenia prawa przez Jadwigę z Brzeżan i na polecenie księdza oficjała sądu duchownego, ksiądz Maciej ze Lwowa pozwał szlachcica Zygmunta, starostę trembowelskiego, przed sąd konsystorski. Pod tym samym nagłówkiem (roczykiem), zawierającym tę samą datę, ale pod numerem 296, pisarz sądowy wspomina o procesie Jadwigi z starostami trembowelskimi Zygmuntem i Janem, którzy jednak nie jawili się na wyznaczonym roku i skazani zostali na zapłacenie „niestanego“. Zastępcą procesowym Jadwigi Brzeżańskiej był magister Jakób, pleban z Jazłowca⁴⁾, a właśnie on to stwierdził niestanie Zygmunta i Jana, starostów trembowelskich. Jakób „zeznał“ też protest w aktach sądu duchownego w sprawie kary, nałożonej przez sędziego, która wedle jego oznajmienia „przepadła“, z po-

wodu nieuwolnienia i „zastępu“ dóbr Brzeżany po myśli wyroku sądu polubownego. W związku z tem zażądał on od sądu wysłania do nieobecnych napomnienia, co też sędzia uczynił. Jadwigę z Brzeżan wymienia też zapiska nr. 308, zanotowana pod datą 21 kwietnia 1483 r.⁵⁾. Z niej dowiadujemy się, że Jadwiga z Brzeżan została pozwana przez księdza Jakóba, plebana z Jazłowca, którego obowiązana była wynagrodzić za jego zasługi wobec niej i zapłacić „za nakłady“, poczynione przez niego dla niej. Uczyniła ona jednak w tej sprawie oświadczenie przed aktami sądowymi, mocą którego stwierdziła, że przecież gotowa jest zapłacić Jakóbowi za usługi i wydatki, poczynione dla niej. Ksiądz Jakób, był dawniej proboszczem w Litwinowie i stąd wypływają te ożywione stosunki, łączące najpierw Jadwigę Brzeżańską z księdzem magistrem Jakóbem, później z jej córką Anną. Było tam rozmaicie i dobrze i źle. Niezmierne ważnemi z naszego punktu widzenia są zapiski sądu konsystorskiego nr. 607 i 608 z dnia 12 grudnia 1483 roku⁶⁾. Pisarz sądowy mówi w nich o Jadwidze już jako o osobie zmarłej. W pierwszej czytamy o tem, że Dzierżysław z Uhnowa⁷⁾, mąż Anny, córki zmarłej Jadwigi z Brzeżan, oznajmia sądowi duchownemu w swoim i żony imieniu o ustanowieniu zastępcy prawnego w sprawach testamentowych. Zastępcą tym został wybrany magister Jakób Sulisław z Sandomierza. Na podstawie drugiej zapiski (608) stwierdzamy, że ks. Jan, altarzysta kościoła bełzkiego, pozwał Stanisława z Uhrynowa⁸⁾, pisarza grodzkiego, w sprawach sporządzonego i ułożonego przez Jadwigę testamentu i odnośnych protokołów, które on miał złożyć u oficjała sądu konsystorskiego (oficjał był to kanonik, który sądził sprawy). Termin ów został wyznaczony za wolą Dzierżysława z Uhnowa i jego małżonki Anny, córki zmarłej Jadwigi Brzeżańskiej, na godziny wieczorne w piątek po święcie Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Panny Marji. Stanisław z Uhrynowa nie

Spały. Po całonocnej uporczywej walce słońca z nieubłaganą ciemnością oto pierwsze zwycięstwo, bo słońce śle nam swe pierwsze, złociaste promienie. Pierwszy witął nas, kiwając ręką do zwalnającego pociągu, taki sam jak u nas pajsaty Jojne, czekając na interesy. Świeżo zbudowanym lesistym torem dowiózł nas pociąg do upragnionego kresu podróży. Gwiazd przeraźliwy. Pociąg stanął. Spała! Momentalnie wszyscy wyskakują z wagonów, by rzucić pierwsze wejrzenie na cudną okolicę Pilicy, pokrytą wysokimi, prostymi sosnami, którą słusznie pan Prezydent wybrał za miejsce letniej swej rezydencji.

C. d. n.

Z życia „Rodziny Wojskowej“.

W dniu 1-go kwietnia r.b. odbyło się Walne zebranie stowarzyszenia „Rodzina Wojskowa“ koło Brzeżany.

Po wysłuchaniu sprawozdań z działalności za rok ubiegły poszczególnych sekcji, wybrany został nowy zarząd w następującym składzie: zarząd koła: H. Kolbuszewska, przewodnicząca, H. Siwkowska, I. v-przewodnicząca, J. Sidorkowa, II. v-przewodnicząca, E. Lubelska - skarbniczka, Z. Ponikowska - zastępczyni, J. Sidorkowa - sekretarka, J. Krupnicka - zastępczyni, M. Biederowa, O. Wojtanowa, J. Gierlachowa. „Seksja opieki nad dzieckiem“: M. Sanakowa - kierowniczką, J. Clehowa - zastępczyni. „Seksja finansowa“: S. Krzywiakowa - kierowniczką, J. Klebankiewiczowa - zastępczyni. „Seksja oświatowa i kulturalno-oświatowa“: W. Gładyszowa - kierowniczką, A. Narożańska - zastępczyni. „Seksja sportowa“: M. Domaradzka - kierowniczką, J. Krupnicka - zastępczyni. „Seksja pracy“: M. Wojnicka - kierowniczką, A. Kolbekowa - zastępczyni. „Seksja zdrowia“: J. Łypkowa - kierowniczką, J. Zopothowa - zastępczyni. „Seksja przysposobienia kobiet do obrony kraju“: F. Orlikowa - kierowniczką, O. Werkowa - zastępczyni. „Seksja prasowa“: A. Jaworska - kierowniczką, J. Szlachetkowska - zastępczyni. „Seksja opieki społecznej“: E. Załęska - kierowniczką, S. Horzinkowa - za-

stępczyni. „Komisja rewizyjna“: M. Poplatkowa, M. Weberowa, H. Jezierska, Z. Wasilkowska, Kaletowa.

Z życia „Związku Strzeleckiego“.

W dniu 28 III. br. odbyło się Walne zebranie „Związku Strzeleckiego“, na którym uchwalono stworzyć „Seksję sportową Związku Strzeleckiego Brzeżany - Miasto. Prezesem tej sekcji wybrano L. Kaliniewicza. Do Zarządu weszli: Marjan Jaremcowicz, Stanisław Kwaśnicki, Władysław Maciejewicz i Tadeusz Szczepański. Do Komisji rewizyjnej Liskowicz Stanisław, J. Zbierchowski i J. Makowski. Seksja ta odbyła już posiedzenie, na którym postanowiono założyć klub sportowy i energicznie przystąpiono do zrealizowania tej uchwały, (przyp. red.): powyższej myśli należy przykładać, gdyż gród Sieniawskich poza klubem wojskowym i ukraińskim, nie posiada cywilnego klubu polskiego.

Raj.

Czytelnia TSL.

W dniu 1 marca 1936 r. odbyło się Walne zgromadzenie członków czytelnicy TSL. w Raju. Sprawozdanie z działalności za rok ubiegły złożył ustępujący prezes czytelnicy Franciszek Barger. Sprawozdanie kasowe, złożone przez skarbniczkę, wykazało, iż członkowie czytelnicy są jej winni 118 zł., z racji udzielenia im przez zarząd krótkoterminowych pożyczek. Piekącą tę kwestię postanowiono poruczyć do załatwienia nowemu zarządowi, po czym wybrano zarząd czytelnicy TSL. w następującym składzie: przewodniczący Zdzisław Maciejowski, zastępca Michał Szczepański, sekretarz prof. Władysław Narusiewicz, zastępca Józef Duda, skarbniczka Marja Smuszowa, zastępca Andrzej Miernicki, bibliotekarz Jan Ottenbreit, zastępca Józef Rebech, przewodnicząca Sekcji teatralnej Zofia Miernicka, zastępca Jaremcowa. Do Komisji rewizyjnej weszli: Józef Kurdziel, Anna Laskowska, Henryk Kunysz, Jarema. Wobec opozycji połowy członków TSL. w Raju w stosunku do nowo wybranego zarządu, wobec zjadłych walk osobistych, jakie miały miejsce po Walnym zebraniu w tejże czytelnicy i na skutek zwołania

jawił się jednak w sądzie i owego testamentu nie złożył, wskutek czego małżonkowie Dzierżysława i Anna stwierdzili niestanie, co pociągało za sobą skazanie na zapłatę kary. Ponieważ zapiska nr. 4160 z XII. tomu „Aktów grodzkich i ziemskich“ z dnia 31 października 1483 roku, którą omawiałem w nr. 10 rozprawy p.t. Brzeżańszczyzna przed 5-cioma wiekami., jeszcze nic nie wspomina o śmierci Jadwigi, chociaż ją wymienia, a także i zapiski z kwietnia tegoż roku nie mówią nic o jej śmierci, przeto jest rzeczą niemal pewną, że Jadwiga Brzeżeńska, córka Piotra Cebrowskiego, żona najpierw starosty trembowelskiego Jana Buczackiego, później wojewody podolskiego Hryčka Kierdejowicza, zmarła w jesieni 1483 roku, zapisując przeważną część swego majątku córce Annie⁹⁾, żonie Dzierżysława Hownowskiego z Uhnowa, kasztelana bełzkiego¹⁰⁾. O Jadwidze Brzeżeńskiej mówi też zapiska sądu konsystorskiego nr. 938 z dnia 22 października 1484 r.¹¹⁾. Ten sam mianowicie pleban jaźłowiecki, uprzedni duszpasterz litwinowski Jakób, stwierdza, że pani Brzeżeńska odwiedzyczyła mu się za udzieloną jej pomoc, a Maciej, zakrystjan lwowski, dał mu w roku 1483 z swojej szkatuły 4 grzywny jako wynagrodzenie. Dnia 4 października 1484 r. dokonał wpisu do akt zakrystjan lwowski Maciej w obecności bakałarza Germana, zastępcy strony przeciwnej, w sprawie własnoręcznego zaświadczenia plebana Jakóba z Rawy, tyczącego się pobrania 4 grzywnien od tegoż zakrystjana Macieja z racji wykonanej poręki (zaręczenia, rękojmi) i wykonywania świadczeń za panią Jadwigę Brzeżeńską. Autentyczność pisma Jakóba stwierdzili świadkowie. 22 października 1484 roku ten sam Maciej, zakrystjan kościoła lwowskiego, dokonał też wpisu do akt w obecności tego samego bakałarza Germana, zastępcy strony przeciwnej, w sprawie własnoręcznego zaświadczenia Jana Snopka oraz pieczęci zmarłej Jadwigi Brzeżeńskiej, stwierdzających pobranie pieniędzy. I tu świadkowie stwierdzili autentyczność pisma. Nakoniec za-

piska z dnia 11 grudnia 1486 r.¹²⁾ nr. 1760 tychże aktów wymienia zmarłą Jadwigę Brzeżeńską. Powód Stanisław był sługą pani Brzeżeńskiej, przybywszy na termin w sprawie przeciw zakrystjanowi Maciejowi, uwolnił go od niego, zastrzegając sobie dalszą działalność w charakterze świadka. Proces ów miał on zamiar prowadzić w sprawie pani Litwinowskiej, córki Jadwigi Brzeżeńskiej, spadkobierczyni dóbr po swojej matce.

Zachowały się też na szczęście liczne źródła, zapoznające nas z dziećmi Jana Buczackiego, starosty trembowelskiego i jego żony Jadwigi z Brzeżan. Wiele wzmianek o nich znajdujemy zwłaszcza w XV. t. „Aktów grodz. i ziem.“. I tak naprzykład czytamy pod datą 29 stycznia 1457 r.¹³⁾, że w sądzie we Lwowie jawił się na pierwszym terminie powód szlachcic Jan Zubrski z Zubrzy¹⁴⁾, który miał sprawę przeciw opiekunowi dzieci Jana z Litwinowa i przeciw samym tym dzieciom, to znaczy przeciw Janowi i Annie. Z powodu choroby pozwanego, domownik Mikołaj Buczackiego szlachcic „Manczina“ z Grotowic¹⁵⁾ odłożył ten termin na 2 tygodnie. W tym samym dniu, przeciw tym samym osobom, miał też termin (również odłożony na później) Mikołaj z Telacza¹⁶⁾. Nieodbyta rozprawa miała dojść do skutku w dniu 12 lutego 1457 r.¹⁷⁾, odłożył ją jednak do soboty po najbliższych rokach partykularnych zastępca starosty we Lwowie Jan, który uczynił to na polecenie wojewody i jeneralnego starosty Rusi Andrzeja Odrowąża. Taki sam los spotkał też drugi termin Mikołaja z Telacza. c.d.n.

¹⁾ W. Rolny „Acta... T. I. Nr. 48. ²⁾ Sokołów, gromada w gminie w. Złotniki, pow. podhajecki. ³⁾ W. Rolny „Acta... T. I. Str. 58. ⁴⁾ Jaźłowiec, gmina w. w pow. buczaickim. ⁵⁾ W. Rolny „Acta... T. I. Str. 61. ⁶⁾ Ibid. Str. 126. ⁷⁾ Uhnów, gmina m. pow. rawski. ⁸⁾ Nazwę tej wsi ma dziś 7 gromad w Małopolsce. ⁹⁾ W. Rolny „Acta... T. I. Str. 362. ¹⁰⁾ Agz. t. XV. Str. 509-10 i td. ¹¹⁾ W. Rolny „Acta... T. I. Str. 198. ¹²⁾ Ibid. Str. 362. ¹³⁾ Agz. t. XV. Str. 6. ¹⁴⁾ Zubrza, grom. w gminie w. Dawidów, pow. lwowski. ¹⁵⁾ Jedne Grotowice leżą w pow. hutnowskim, drugie w pow. rawskim w Polsce centralnej. ¹⁶⁾ Telacze, gromada w gminie w. Stare miasto, pow. podhajecki. ¹⁷⁾ Agz. t. XV. Str. 8.

przez stary zarząd powtórnego Walnego zgromadzenia członków na dzień 8 III. br. Koło T. S. L. w Brzeżanach nie zatwierdziło uchwał Walnego zgromadzenia z dnia 1 marca br. i wysłało do Raju 8 marca na godzinę 16 tą na V. alne zgromadzenie swego delegata w osobie prof. Ferdynanda Stättnera. Delegat brzeżański miał na zebraniu bardzo utrudnione zadanie, gdyż obie przeciwne strony ostro występowały przeciwko sobie, a nawet dosyć poważnie oskarżały się. Po kilkogodzinnych osobistych ich wycieczkach udało się delegatowi brzeżańskiemu uspokoić zwaśnionych, poczem wobec stanowczej rezygnacji nowowybranego prezesa czytelnia Zdzisława Maciejowskiego — przystąpiono do wyboru neutralnego zarządu, w skład którego weszły osoby, zadowolające obie »partje« i rokujące dobre nadzieje na przyszłość. Wybrani zostali: przewodnicząca - naucz. Helena Krasijówna, zastępca - Michał Szczepański, skarbnik - Helena Ostrowska, zast. Marja Pawełczykowa, sekr. - prof. Wł. Naruszewicz, zast. Józef Duda, przewodnicząca Sekcji teatralnej - Anna Laskowska, przewod. Sekcji imprez i zabaw - Michał Smusz, zast. - Zygmunt Laskowski. Skład Komisji rewizyjnej został ten sam. Obecnie pracuje nowy zarząd intensywnie, a czytelnia TSL w Raju zaczyna się rozwijać, o czem świadczy między innymi »zabawa wiosenna«, urządzona w dniu 2 maja br., która przyniosła TSL. poważny dochód.

Z SALI ROZPRAW.

Onegdaj toczyła się rozprawa przed sądem okręgowym w Brzeżanach przeciw Michałowi Macyszynowi, zw. Basarą zamieszkałemu w Siółku Bożykowskim, który został oskarżony przez tut. prokuraturę o dopuszczenie się przemocy na 12 letniej Marji Myśków czynu nierządnego. Po przeprowadzonej rozprawie sąd skazał Michała Macyszyna na karę więzienia przez 6 miesięcy.

Marjan Kolhepp, zamieszkały w Rohatynie, został zasądzony na karę więzienia przez 6 miesięcy i utratę praw publicznych i obywatelskich na 3 lata, za to, że jako pomocnik kancelaryjny Urzędu Rozjemczego w Rohatynie, pobrawszy tytułem opłat doręczeniowych i stemplowych kwotę 10 i 13 złotych, przywłaszczył je sobie.

Jerzy Dudrowicz, b. zastępca notariusza w Bursztynie, został zasądzony na karę więzienia przez 8 miesięcy, z której połowę złagodźono na mocy amnestji, zaś drugą połowę zawieszono warunkowo na lat 5 za to, że przywłaszczył sobie powierzone mu mienie, wartości ponad tysiąc złotych w gotówce, wręczone mu jako zastępcy notariusza.

10 lat więzienia i 200 zł. za stręczenie do nierządu.

Władysław Krynicki, zamieszkały w Brzeżanach, pod pretekstem życia na wiarę z Heleną Zamkotowicz i Anastazją Lasotą jako swymi kochankami, zwabił do swego domu naprzód Helenę Zamkotowicz, a w jakiś czas później Anastazję Lasotę. Po kilku dojach zamieszkania z nimi zaczął je namawiać i nakłaniać do uprawiania nierządu i w tym celu wyprowadzał każdego wieczora Helenę Zamkotowicz na ulicę, zaś do Anastazji Lasotę sprowadzał gości do domu. Helena Zamkotowicz na polecenie Krynickiego udawała się niejednokrotnie do hotelu. Zarobione przez Helenę Zamkotowicz pieniądze Krynicki zabierał od niej i z nich utrzymywał siebie i ją. Gdy Helena Zamkotowicz, stawiając opór, nie chciała iść na ulicę, Krynicki groźbą i biciem zmuszał ją do dalszego zawodowego oddawania się nierządowi, tak, że stan ten trwał przez dłuższy czas. Od sprowadzonych osobników do domu Krynicki pobierał pieniądze dla siebie, w zamian za co dawał Anastazji Lasotę utrzymanie. Z początkiem września 1935 r., gdy Krynicki dowiedział się, że Helena Zamkotowicz, która uciekła z Brzeżan, przebywa w Kozowej, udał się do niej, i wezwał ją, by powróciła do niego, gdy zaś Helena Zamkotowicz oświadczyła, że do Brzeżan nie pójdzie, Krynicki dobył noża i uderzył nim Helenę Zamkotowicz raz w górną wargę, a raz w lewe ramię. Zamkotowicz skutkiem tych rązów odniosła cieleśne uszkodzenie i trwałe zszpecenie twarzy. W dniu 9 września 1935 aresztowała policja Krynickiego, oddając go do dyspozycji władz sądowych. Po przeprowadzonych dochodzeniach prokurator wygotował akt oskarżenia, oskarżając Krynickiego o to, że nakłaniając Helenę Zamkotowicz i Anastazję Lasotę, obie poniżej lat 21 liczące, do zawodowego oddawania się nierządowi oraz z chęci zysku ułatwiając ich nierząd i czerpiąc z niego zyski, dopuszczał się względem nich, jako nieletnich, 1) że zmuszał do dyspozycji władz sądowych, 2) że zmuszał niejednokrotnie Helenę Zamkotowicz i Anastazję Lasotę biciem i groźbą bicia do nierządnego prowadzenia się, a zatem przemocą i groźbą bezprawną zmuszał je do niemoralnego zachowania się, 3) że namawiał niejednokrotnie Helenę Zamkotowicz do okradania mężczyzn, a więc nakłaniał ją do popełniania przestępstw, których Helena Zamkotowicz (poza zabraniem zegarka na szkodę N.N., za co została ukarana) nie dokonała, 4) że z początkiem września 1935 r. w Kozowej, uderzywszy Helenę Zamkotowicz nożem w górną wargę i lewe ramię, spowodował uszkodzenie jej ciała oraz, że trzykrotnie fałszywie oskarżył przed policją różnych ludzi o pewne czyny. Po kilkudniowej rozprawie przed sądem okręgowym w Brzeżanach jako sądem przysięgłych pod przewodnictwem v-prezesa s.o. E. Uranowicza i udziale s.o. dr. L. Fudalego i s.o. A. Świsłuna w dniu 14 III. 1936 wobec zatwierdzenia wszystkich pytań przez przysięgłych, postawionych przez trybunał, sąd ogłosił wyrok skazujący Władysława Krynickiego na łączną karę więzienia przez 10 lat i 200 zł. grzywny, która wrazie nieściągalności zamienioną zostanie na 20 dni więz.

KRONIKA.

Wizytacja parafii rzym-kat. pow. brzeżańskiego.

J. E. ks. biskup dr. Eugeniusz Baziak przyjeżdża ze Lwowa na wizytację parafii rzym-kat. powiatu brzeżańskiego. W dniu 18 maja przeprowadzi wizytację w Horodyszczu, w dniu 19, 20 i 21 w Kozowej, w dniu 22 w Litiatynie, zaś 23 w Kotowie. W związku z tą wizytacją powyższe miejscowości przygotowują się do uroczystego przywitania dostojnego Gościa.

Szczęśliwiec.

Podczas ostatniego losowania „Pożyczki Inwestycyjnej“ wygrał 1000 zł. emeryt J. Krzemień w Brzeżanach.

KRONIKA POLICYJNA.

Nieszczęśliwy wypadek.

Maciej Żuczkowski zamieszkały w Brzeżanach na Chatkach, w czasie zatrudnienia przy budowie piwnicy u Katarzyny Czaplińskiej przesypany został ziemią wskutek urwania się szkarpu. Ciężko uszkodzonego M. Żuczkowskiego odwieziono do szpitala, gdzie zmarł.

Aresztowanie urzędnika Ubezpieczalni.

Onegdaj na polecenie sędziego śledczego w Brzeżanach został aresztowany i osadzony w tut. więzieniu urzędnik Ubezpieczalni Społecznej w Brzeżanach Jan Zółkiewski.

Bestjałskie morderstwo całej rodziny żydowskiej.

W nocy z 8 na 9 maja br. w Sosnowie pow. Podhajce weszło do mieszkania właściciela większego sklepu towarów bławatnych Eisiga Kopla kilku sprawców, którzy w bestjałski sposób zamordowali najpierw Eisiga Kopla, liczącego 42 lat, następnie jego żonę Frydzię, lat 43 i ich syna Majera, lat 12. Morderstwo dokonane zostało siekierą i tępem narzędziem, następnie zwłoki wyniesiono do szopy i poskładano na kupę. Po dokonaniu morderstwa sprawcy spłądrowali mieszkanie, zabierając gotówkę w wysokości tysiąca złotych oraz wszystkie książki dłużników, które następnie spalili. Na miejsce wypadku udał się osobiście kierownik Wydziału śledczego w Brzeżanach Jaszczyszyn wraz z wywiadowcami oraz psem policyjnym. Dochodzenia w toku.

